

стилистическом), а также акцентировано внимание на значении контекста для реализации экспрессивной функции.

Ключевые слова: экспрессивность, средства выражения экспрессии, стилистические приёмы.

Summary

Peculiarities of expressive function of modern Ukrainian literary language have been examined in detail in the article, the mechanisms of expression convey with the help of different linguistic means have been analysed; expressives' typical features have been marked out, extended classification of means of making expressive on all language levels (phonetic, lexical, phraseological, word-formative, morphological, syntactic, stylistic) has been given, and also attention has been accented on context meaning for the realization of expressive function.

Keywords: expressivity, means of expression convey, stylistic devices.

УДК 811.161.2'36

Пашковська Г.В.,
викладач,
Ізмаїльський державний
гуманітарний університет

РОЛЬ І.С. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО У СТАНОВЛЕННІ СИНТАКСИЧНИХ НОРМ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська літературна мова, як і будь-яка інша, підпорядкована складній системі правил, знання й використання яких для освіченої людини є обов'язковим. Кожен носій мови повинен вимовляти звуки, вживати лексику, утворювати нові слова, дотримуючись норм, усталених у процесі нормалізації. Проте не менш важливим є знання граматичних норм, які у складній системі норм посідають найважливіше місце, оскільки сама граматики як устрій, лад є структурною основою мови, без якої не можуть утворюватися слова, словосполучення, речення, висловлювання [4, 9–10].

Граматики є системою систем, що об'єднує словотвір, морфологію та синтаксис [4, 10], тому безсумнівною для багатьох дослідників проблем норми є диференціація граматичних норм на словотвірні, морфологічні та синтаксичні.

Регулюючи правильне поєднання слів у словосполученнях та, відповідно, реченнях, визначаючи правильні варіанти словоформ, норми граматики становлять основу правильного мовлення й повинні неухильно дотримуватися мовцями. У сучасній українській літературній мові граматичні норми цілком сформовані та історично виважені, однак досягнуто це шляхом перманентного відбору: прийняття кращих (з погляду відповідності системі мови та точності відбиття її законів) варіантів та відкидання гірших. Важливе місце в історії усталення вказаних норм належить І.С. Нечую-Левицькому, який приділяв велику увагу граматичному рівню української мови. Він вважав його одним із найважливіших, оскільки разом із фонетичним та лексичним рівнями він утворює систему мови. Тому більшу половину першої частини

своїї “Граматики української мови” – “Етимології” – та всю другу частину – “Синтаксу” – письменник присвятив розгляду граматичних норм української мови.

Однак, попри це, на сьогодні нормотворча діяльність І.С. Нечуя-Левицького не ставала об'єктом окремого лінгвістичного дослідження: з'ясовано лише роль письменника в мовній дискусії початку ХХ ст. [23] та розглянуто проблеми нормалізації української літературної мови в його епістолярії [9]. Достатньою мірою досліджена творчість письменника: певний внесок у цій галузі зробили у різний час літературознавці О.І. Білецький [2], М.Д. Бернштейн [1], Н.Є. Крутікова [8], В.О. Власенко [3], М.У. Походзіло [17], І.І. Шавловський [25], Р.Г. Іванченко [7], М.П. Тараненко [22], Р.С. Міщук [12], Ю.О. Меженко [11] та ін. Їхні праці корисні фактажем, інформацією, спробами аналізу характерних ознак стилю письменника. Проте стосовно характеристики його публіцистичних виступів та статей, то вони, як зазначає І.Ф. Приходько, позначалися ярликами на зразок “національна обмеженість”, “націоналістичні збочення” і т. ін. [18, 3]. Деякі критики [5; 24; 26; 19] оцінювали публіцистичну діяльність І.С. Нечуя-Левицького негативно, проте, як зазначає в енциклопедії “Українська мова” В.І. Статєєва, “великі розвідки Нечуя-Левицького “Сьогочасна часописна мова на Україні” (1907) та “Криве дзеркало української мови” (1912) стали найпомітнішим явищем у дискусії 1906–1913, що обговорювала норми наукового і публіцистичного стилів” [20, 411]. У той же час автор статті вказує на притаманний письменнику певний мовний пуризм, який виявляється в тому, що І.С. Нечуй-Левицький спирався здебільшого на мову селян, перебільшував роль рідних говірок Надросся, абсолютизував низку норм, недооцінюючи решту зразків, подекуди виявляв нетерпимість до запозичень, неологізмів. Однак при цьому все ж таки зроблено висновок, що “його кодифікаційна діяльність мала загалом позитивний характер: більшість його рекомендацій (майже дві третини) закріпилися в сучасній літературній мові” [20, 411]. Схожою є оцінка ролі письменника в розвитку української літературної мови й іншими мовознавцями [6; 10]. Проте, незважаючи на сказане, детальний аналіз конкретних норм у лінгвістичному баченні та художньому їх утіленні І.С. Нечуєм-Левицьким досі не проводився, тому питання участі письменника в процесі формування усталених граматичних норм відкрите і дотепер.

Тож **мета** нашої статті полягає у дослідженні теоретичних розроблень І.С. Нечуєм-Левицьким синтаксичних норм української мови як одного з різновидів граматичних норм.

М.Ф. Сулима зазначав, що “справа синтаксичної норми далеко важча й серйозніша, напр., за норму правописну” і “до синтаксичних явищ треба ставитися як-найуважніше та як-найобережніше, бо це ж – архітектура мовна” [21, 138–140]. Проте, незважаючи на це, “синтакса української мови проти інших відділів граматики найслабше вивчена, не дуже багато має традиційних фактів і чимало непевних” [21, 140]. Тому ті теоретичні розроблення синтаксичних норм, які здійснив І.С. Нечуй-Левицький, варті уваги й заслуговують на детальний аналіз. При цьому важливим є розв'язання таких проблемних завдань, як визначення варіантів, які

письменник відносить до норми, а які залишає поза її межами, та з'ясування того, які із ряду запропонованих письменником норм кодифікувалися в сучасній українській літературній мові, а які втратили статус норми. Вирішення цих завдань дозволить визначити роль письменника у процесі нормалізації граматичного рівня сучасної української літературної мови та довести вагомість його внеску в усталення вказаних норм.

І.С. Нечуй-Левицький описує норми синтаксису української мови, розглядаючи змінювані частини мови, тобто у тісному зв'язку з морфологічними нормами.

Так, описуючи числівник, письменник окремий параграф присвячує правилам поєднання цієї частини мови з іменником. Автор детально зупиняється на сполученні числівників кожного типу. Наприклад, письменник зазначає, що “ймення числові *два, три, чотирі* зводяться з своїм йменням предметним в усіх падіжах множ. числа: *два чоловіки, трьох чоловіків*” [13, 51]: *По границях меж двома племями скрізь звичайно буває мова перехідна й мішана, з багатьма словами, не перейнятими зумисне, а споконвічними, загальними для обох народів* [15, 44]; *В згаданих вище чотирьох галицьких органах, підручніх проф. Грушевському, скрізь вживаються три польські падіжі <...>* [15, 46]. У той же час автор звертає увагу, що в знахідному відмінку ці числівники мають форми, тотожні з називним відмінком, незалежно з якими іменниками вони поєднуються: на позначення істот чи неістот (*бачив три зайці*). Проте вживання вказаної відмінкової форми числівника обидва залежить від іменника, з яким вона поєднується: якщо числівник позначає істоту необхідно використовувати форму родового відмінка, якщо неістоту – називного (*бачив обох сусідів; спалив обидва хліви*) [13, 51].

Після “йменнів числових лічбових, починаючи с пяти”, як зазначає І.С. Нечуй-Левицький, необхідно вживати іменник у формі двоїни. Таку ж форму повинен мати іменник при сполученні з числівниками *півтора, півтори, півтретя*, які самі “не змінюються в падіжах” [13, 51–52]: *<...> іде чий-небудь хазяйський плуг по полю в три парі круторогих сивих волів <...>* [16, 47]; *Ще раз обернулась вона, зирнула на річку, на його, і він ще раз побачив її <...> чорні товсті дві косі на голові* [16, 437]; *<...> міні не довелось би згаять півтора року на цю нудну полеміку для оборони української мови* [15, 88].

Має свої особливості в І.С. Нечуя-Левицького й поєднання числівників з іменниками *рік, год, день*. Письменник указує, що ці слова “не змінюються після чисел, як стоять після їх <...>. Але як вони стоять перед яким-нібудь числом, то ставляються в часточному падіжі множест. числа з звичайним закінченням” [13, 20]: *Вони хотять повернуть назад сливе на сто год нашу вже сформовану й упорядковану книжню мову* [15, 42]; *<...> я сам тоді вже писав років с тридцать* [15, 37].

Аналізуючи питання сполучуваності іменника з прикметником, І.С. Нечуй-Левицький визначає основне правило поєднання цих частин мови: “усі ймення прикметні <...> ставляються в такому роді, числі й падіжі, який мають спаровані з

ними ймення предметні” [13, 45]: <...> він ще раз побачив її **кругле лице, тонкий рівний ніс, чорні брови** <...> [16, 437]. Як бачимо, цей погляд автора не суперечить сучасній синтаксичній нормі, за якою граматичні категорії прикметника залежать від граматичних категорій іменника, з яким він узгоджується.

Особливу увагу І.С. Нечуй-Левицький звертає на вживання знахідного відмінка іменників та, відповідно, прикметників. Указаний відмінок, як відомо, слугує засобом розрізнення істот / неістот, тому якщо “ймення прикметне стосується до предметів животніх і стоїть вкупі з ним, то воно має винувальний падіж однаковий з часточним; а як воно стосується до предметів неживотніх, до яких-небудь речів, тоді має винувальний падіж однаковий з падіжем йменним” [13, 45]: <...> *а тим часом ми втечемо на сахарні, перебудемо цей **важкий час** та й знов повертаємось* [16, 462]; *Неможна й наважливо обвинувачувать **шановного й працюовитого професора** за важку й нечисту українську мову в його утворах* [15, 47]. Ця синтаксична норма І.С. Нечуя-Левицького не суперечить сучасній нормі. Проте письменник розглядає як виняток вживання прикметників “с такими словами, що назначують <...> животні предмети <...> як от назвища гуртових животин та птиць” [13, 45]. У такому випадку, зазначає автор, нормативним є використання знахідного відмінка, тотожного з називним, а не родовим, оскільки “ці назвища гуртових животин вживаються, як щось суцільне, і вживаються замість загального назвища: гурти, купи, стадо, згряя” [13, 45]. Отже, сполучення іменників із прикметниками в реченнях *Чередник зайняв наші **сірі воли** до череди; Купив на ярмарку **старі гніді коні**; Вижени з города **маленькі поросята*** повністю відповідають нормі, визначеній письменником.

При поєднанні іменників зі ступеньованими прикметниками необхідно використовувати, на думку І.С. Нечуя-Левицького, прийменники *од* та *за* з відповідними формами іменників у родовому та знахідному відмінках [13, 47–48]: *Галицька агітація не дримає й шкодить нам **гірше од** старої цензури, бо викопує під нашою літературою таку яму, в котрі можна поховать і занастить, може й надовго, усю українську літературу* [15, 65]. Також замість цих прийменників можна вживати “слова *ніж, як*, тоді після цих союзів ставляється ймення предметне в йменному падіжі” [14, 18]: <...> ці “Записки” загалом пишуться багато **кращою** мовою, **ніж** львівські “Записки” [15, 33]; *Справа видання білоруського органа народніх вчителів “Родной Ніви” ведеться **краще, ніж** справа видання “Світла”* [15, 61].

Значну увагу І.С. Нечуй-Левицький приділяв уживанню прийменників із різними відмінковими формами іменників. Письменник докладно описав значення кожного прийменника, наголосив на відмінках, з якими вони використовуються, проілюстрував свої думки прикладами з речень. Так, “предлог *в* ставляється з винувальними падіжами, однаковими <...> з йменними падіжами” [13, 110]. Прийменники *меж, між* вживаються з іменниками у знахідному та орудному відмінках множини; *с, з* – із знахідним; *пів, спів* та *замість* – із родовим [13, 110–112]; *за, з, зо, с, під* – із орудним [13, 115–116; 14, 18]; *на* – з місцевим [13, 110] або знахідним [14, 18]: *Люди нащось лили воду відрами **в огонь**, неначе грались в*

якоїсь іграшки [16, 466]; В тому яру виласть невеличка течія і ховалась далеко-далеко, між спадистими **горбами** [16, 486]; <...> **замість монастиря** повернув між скелі та й шубовснув просто в **Рось** [16, 516]; Коли гляне, за зеленими **вербами, на траві** білється три шматки полотна [16, 77]; Кім сидить на **печі**, заплющивши очі, півень присів **під полом**, дрімав, опустивши крила [16, 56]; <...> повидавав книжки з галицькими **формами** <...> [15, 4].

Також І.С. Нечуй-Левицький зупиняється на нормах поєднання слів, розглядаючи синтаксичні питання у “Синтаксі”. Зокрема, описуючи головні члени речення, письменник аналізує правила сполучення підмета та присудка: “як дієслов буде сказуємим, або як буває дієсловна зв'язка, то ці дієслови зводяться з діяльником в особісті й числі, а в минулих часах ше й у роді” [14, 10]: *Знать, не дуже **добачали старі очі**, бо **Хомиха нагнулась** над самісіньке полотно <...>* [16, 33]. Аналогічно узгоджуються в роді та числі підмет з присудком, вираженим прикметником [14, 10]: *Червоні, жовтогарячі й жовті веселчані **смуги були такі ярі**, неначе горіли тихим полум'ям* [16, 506].

Якщо у реченні наявні однорідні підмети, то присудок, на думку І.С. Нечуя-Левицького, зазвичай уживається в множині: ***Комірчики й сорочка**, чорний блискучий **галстук на шиї були засмальцьовані** <...>* [16, 477]. Проте можлива в такому випадку також і одинина, тоді рід присудка визначається за родом слова, “що стоить найближче коло сказуємого” [14, 10]: <...> ***йшла** потаємна **агітація й намова** в видавництві “Вік” <...>* [15, 4].

Звертає увагу І.С. Нечуй-Левицький і на поєднання компонентів складеного іменного присудка. Якщо іменник “показує яку-небудь службу, уряд (должность) в минулий час, що був та минув”, то присудок вживається в орудному відмінку. Так само дієслова-зв'язки *бути, бувають, ставать*, вжиті у формі інфінітива, вимагають від іменника чи прикметника лише орудного відмінка: <...> *я повинен сказати, що ні Галичина, ні Буковина ніколи не будуть та й неповинні **бути** українським **Піємонт** <...>* [15, 41]; <...> *але це слово нехай зостається й надалі провінціяльним, і не претендує **стати всеукраїнським** <...>* [15, 76]. Проте при вживанні останніх двох дієслів у особових формах прикметник використовується в називному відмінку [14, 10]: *Бо молоднеча звичайно **буває не дерзка**, на вдачу й **необачна** – од недостачі літературного досвіду* [15, 49].

Якщо підмет та присудок виражені іменниками, то обидва, за синтаксичною нормою І.С. Нечуя-Левицького, вживаються у називному відмінку [14, 17]: *На два ступені од дверей зелений **горбик** з лядою – то **погріб** бабин* [16, 33].

Крім зазначеного вище, І.С. Нечуй-Левицький визначає ще й порядок слів у реченні. Поєднання означень із іменниками письменник підпорядковує такому правилу: “ймення обзначувальні, чи то будуть ймення прикметні, чи числові, чи займенники, звичайно ставляються перед йменнями предметними, починаючи з займенників, а не після їх, як у латинській і часом церковнослов'янській мові, чи будуть ймення предметні дільниками, чи сказуємими, чи доповнюючими словами”

[14, 35]: *Він роздивляється на той дивний лист і примічає на самісінькому вершечку груші якусь дивну птицю з золотим та срібним пір'ям* [16, 437].

Усе сказане дозволяє зробити такі висновки. Синтаксичні норми, теоретично розроблені І.С. Нечуєм-Левицьким, мало відрізняються від чинних норм сучасної української мови. Погляди письменника на узгодження підмета з присудком, прикметника з іменником, числівників *два-чотири*, ряду прийменників із відмінковими формами іменника, на порядок слів у реченні тощо повністю були сприйняті сучасною граматикою й усталилися в ній без змін. Певна частина міркувань автора "Граматики" є суб'єктивною й не до кінця відповідає сучасній синтаксичній нормі. Це, зокрема, стосується норм поєднання іменників із числівниками (відсутність паралельної форми знахідного відмінка в сполученні з іменником на позначення істот; форми двоїни для іменника, поєднуваного з кількісними числівниками, називний відмінок іменників *рік, год, день*, які йдуть після числівника), прикметниками (називний відмінок при поєднанні зі збірними іменниками-істотами), прийменниками (з та с із знахідним відмінком) тощо. Проте конструктивною частиною свого доробку І.С. Нечуй-Левицький все ж таки зробив значний внесок у справу нормалізації граматичного рівня української мови. До того ж вагомість його постаті в указаному процесі визначається також і тим, що у свій час він був одним із небагатьох, хто переймався питаннями кодифікації й викладав свої міркування в теоретичній праці, призначеній для гімназій та шкіл, таким чином сприяючи подальшому усталенню вказаних норм та широкому поширенню їх серед населення. Автор перш за все намагався довести самотність української мови, піднести її на вищий рівень, поставити в один ряд із іншими розвиненими слов'янськими мовами, а це є, на нашу думку, набагато ціннішим, ніж певні розбіжності між його та сучасним нормативним слововживанням. Тому можна з упевненістю стверджувати, що своєю діяльністю І.С. Нечуй-Левицький заклав міцне підґрунтя для подальших нормалізаційних процесів, а його міркування посіли чільне місце в історії розвитку літературних норм.

У подальшому вважаємо необхідним дослідження лінгвістичної діяльності І.С. Нечуя-Левицького у процесі нормування інших (фонетичної, лексичної, орфографічної та пунктуаційної) систем сучасної української літературної мови.

Література

1. Бернштейн М. Д. Українська літературна критика 50–70-х років XIX ст. / М. Д. Бернштейн. – К. : Видавництво АН УРСР, 1959. – 492 с.
2. Білецький О. І. Іван Семенович Левицький (Нечуй) / О. І. Білецький // Білецький О. І. Зібрання праць у 5 томах. – К. : Наукова думка, 1965. – Т. 2 : Українська література XIX – початку XX століття. – С. 317–367.
3. Власенко В. О. Художня майстерність І. С. Нечуя-Левицького / В. О. Власенко. – К. : Радянська школа, 1969. – 194 с.
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови / В. О. Горпинич. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004. – 336 с.
5. Єфремов С. Іван Левицький-Нечуй / С. Єфремов. – К. : Слово, 1924. – 191 с.
6. Жовтобрюх М. А. Українська граматики І. С. Нечуя-Левицького / М. А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1989. – № 1. – С. 33–37.

7. Іванченко Р. Т. Іван Нечуй-Левицький : нарис життя і творчості / Р. Т. Іванченко. – К. : Дніпро, 1980. – 189 с.
8. Крутікова Н. Є. Творчість І. С. Нечуя-Левицького / Н. Є. Крутікова. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 248 с.
9. Лушпинська Л. П. Проблема нормалізації української літературної мови в епістолярії другої половини ХІХ – початку ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Л. П. Лушпинська. – Івано-Франківськ, 2000. – 18 с.
10. Матвіяс І. Г. Варіанти української літературної мови / І. Г. Матвіяс. – К. : Велес, 1998. – 162 с.
11. Меженко Ю. О. Іван Семенович Нечуй-Левицький : літературний нарис / Ю. О. Меженко. – Торонто : Мости, 2000. – 196 с.
12. Міщук Р. С. Співець душі народної : до 150-річчя від дня народження І. С. Нечуя-Левицького / Р. С. Міщук. – К. : Знання, 1987. – 48 с.
13. Нечуй-Левицький І. С. Грамматика українського язика : частка І (етимологія) / І. С. Нечуй-Левицький. – К., 1913. – 164 с.
14. Нечуй-Левицький І. С. Грамматика української мови : частка ІІ (синтаксис) / І. С. Нечуй-Левицький. – К., 1914. – 94 с.
15. Нечуй-Левицький І. С. Криве дзеркало української мови / І. С. Нечуй-Левицький. – К., 1912. – 97 с.
16. Нечуй-Левицький І. С. Твори : в 2 т. / І. С. Нечуй-Левицький. – К., 1985. – Т. 1. – 638 с.
17. Походзіло М. У. Іван Нечуй-Левицький / М. У. Походзіло. – К. : Дніпро, 1966. – 128 с.
18. Приходько І. Ф. Українська ідея у творчості І. Нечуя-Левицького / І. Ф. Приходько. – Львів : Каменяр, 1998. – 70 с.
19. Сімович В. Праці : у 2 т. / В. Сімович. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. – 520 с.
20. Статєєва В. І. Нечуй-Левицький Іван Семенович / В. І. Статєєва // Українська мова : енциклопедія. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 411.
21. Сулима М. Ф. Проблема літературної норми в українській мові / М. Ф. Сулима // Шлях освіти. – 1928. – № 4. – С. 132–141.
22. Тараненко М. П. І. С. Нечуй-Левицький / М. П. Тараненко. – К. : Вища школа, 1984. – 184 с.
23. Трифонов Р. А. Роль мовної дискусії початку ХХ ст. у процесі формування літературних норм української мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Роман Анатолійович Трифонов. – Х., 2000. – 215 с.
24. Франко І. Я. Зібрання творів у п'ятдесяти томах / І. Я. Франко. – К. : Наукова думка, 1982. – Том 37 : Літературно-критичні праці (1906–1908 рр.). – С. 242–248.
25. Шавловський І. І. Вивчення творчості І. С. Нечуя-Левицького в школі / І. І. Шавловський. – К. : Радянська школа, 1969. – 236 с.
26. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови / Ю. Шевельов. – К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2003. – 160 с.

Анотація

У статті подається аналіз лінгвістичних поглядів І.С. Нечуя-Левицького на синтаксичні норми української мови. На основі граматичної праці письменника здійснюється характеристика його міркувань про правила поєднання слів у словосполученнях та реченнях, зокрема числівників, прикметників та прийменників з іменниками, головних членів речення, порядок слів у реченні тощо. Теоретичні погляди письменника проілюстровано прикладами з його публіцистичних та художніх творів. Доводиться вагомість діяльності І.С. Нечуя-Левицького в процесі нормалізації граматичного рівня української мови.

Ключові слова: граматична норма, граматичний рівень, нормалізація.

Анотація

В статье представлен анализ лингвистических взглядов И.С. Нечуя-Левицкого на синтаксические нормы украинского языка. На основе грамматической работы писателя осуществляется характеристика его рассуждений о правилах сочетания слов в словосочетаниях и предложениях, в частности числительных, прилагательных и предлогов с существительными, главных членов предложения, порядок слов в предложении и т.п. Теоретические взгляды писателя проиллюстрированы примерами из его публицистических и художественных произведений. Доказывается весомость деятельности И.С. Нечуя-Левицкого в процессе нормализации грамматического уровня украинского языка.

Ключевые слова: грамматическая норма, грамматический уровень, нормализация.

Summary

The article gives analysis I. Nechuy-Levitsky's linguistic opinions on syntactical rules of the Ukrainian language. Based on the grammatical work of a writer characterized by reasoning writer about the rules for combining words in phrases and sentences, including numerals, adjectives and prepositions with nouns, the main members of the sentence, word order in a sentence and so on. Writer's theoretical views is illustrated by examples from his journalistic and artistic works. Proved the significance of I. Nechuy-Levitsky in the process of normalization of grammatical level Ukrainian language.

Keywords: grammatical rule, grammatical level, normalization.

УДК 811.161.1'367.626

Руденко О.Е.,
кандидат філологічних наук,
Таврійський національний університет
ім. В.І. Вернадського

ЗАЙМЕННИК *ВЕСЬ* (*УВЕСЬ*): СЕМАНТИКА, ГРАМАТИКА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Займенники, або прономінативи, привертали до себе пильну увагу вчених близько 40 років тому. У цьому напрямку активно працювали М.В. Федорова [17], Л.Я. Маловицький [7], В.М. Мігірін [8], М.І. Откупщикова [10], О.М. Селіверстова [15], Є.М. Сидоренко [16], О.В. Падучева [11], О.В. Петрова [12], Н.Ю. Шведова [19], І.Р. Вихованець [1], М.А. Жовтобрюх [5], М.Я. Плющ [13], В.М. Ожоган [9] та багато інших відомих вчених. Але проблеми дослідження прономінативів залишаються не менш **актуальними** й у цей час.

Об'єктом вивчення у нашій статті є узагальнювально-видільний (за традиційною термінологією – означальний) займенник *весь* (*увесь*). Слід зазначити, що *весь* (*увесь*) стоїть окремо від інших займенників, що входять у цю групу, тому що семантично відрізняється високим ступенем узагальнення й “уживається, як правило, як показник вичерпного охоплення, обставина повної міри” [16, 61].

Займенник, слідом за Є.М. Сидоренко, Н.Ю. Шведовою й ін., ми розглядаємо в широкому розумінні терміна, тобто в їхній склад включаємо незмінну прономінальну лексику. Займенники, відповідно до теорії, запропонованої